

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Fırat University Journal of Social Science
Cilt: 21, Sayı: 2, Sayfa: 183-207, ELAZIĞ-2011

BARTIN ÜNİVERSİTESİ'NİN BARTIN İLİ'NİN EKONOMİK GELİŞİMİNE 20 YILLIK PROJEKSİYONDA KATKILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

The Contribution Of Bartın University To Bartın States Economic Development With 20 Yearly Projection

M. Said CEYHAN¹

Gül GÜNEY²

ÖZET

Üniversiteler; kuruldukları şehrin sosyal ve ekonomik gelişmesinde büyük rol oynamaktadırlar. Üniversitelerin, personellerinin, öğrencilerinin yaptıkları harcamalar şehrin ekonomisinde dolaysız, dolaylı, uyarılmış etkiler yaratır. Bu çalışmada yeni kurulan ve şehirdeki tek üniversite olan Bartın Üniversitesinin şehrin ekonomisinde yaratacağı dolaysız, dolaylı ve uyarılmış etkiler 20 yıllık projeksiyonda incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gelir Etkisi, İstihdam Etkisi, Yatırım Etkisi, Yerel Üniversite, Üniversitenin Ekonomik Etkisi.

ABSTRACT

Universities play an important role in the social and economic development of a city. The expenditures of personnel and students of the universities create direct, indirect, and induced effects on the city economy. In this paper; the direct, indirect, and induced effects of Bartın University -which has recently established and the only university of the city- on the city economy are analysed by using 20 yearly projections.

Keywords: Income Effect, Employment Effect, Investment Effect, Local University, Economic Effect Of University

GİRİŞ

Üniversiteler, bulunduğu şehir için; insan kaynakları, bilgi, eğitim, iş ve sosyal hizmetler konusunda önemli kurumlardır. Bununla beraber Üniversiteler, hem yaptığı harcamalar hem de istihdam ettiği personel ve sahip olduğu öğrenci dinamiği sayesinde bölge ekonomisine büyük katkılar sağlayabilmektedirler. Üniversiteler kuruldukları

¹ Bartın Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Bartın; sceyhan@bartin.edu.tr

² Bartın Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Bartın; gguney@bartin.edu.tr

şehrin sanayi kuruluşlarıyla işbirliği yaparak, sahip oldukları bilgi birikimini sanayi kesimine aktararak, daha etkin ve verimli olmaları için önemli katkılar sağlamaktadırlar.

Bartın Üniversitesinin, Bartın İli üzerindeki ekonomik etkilerini ortaya koymaya amaçlayan bu çalışmada; üniversitelerin şehrin ekonomisine katkısı genel ve teorik olarak ele alındıktan sonra; Bartın Üniversitesinde uygulanan anket çalışmasıyla öğrenci profili ortaya koyulmuş ve anketin sonucunda bulunan ekonomik veriler ile Bartın Üniversitesi'nin yıllık bütçe giderlerinden hareketle talep yanlı Keynesyen gelir-harcama çarpan katsayısı hesaplanmıştır. Dolayısıyla, harcamaların gelir, istihdam ve yatırım üzerindeki dolaylı, dolaysız, uyarılmış etkileri hesaplanarak Üniversitenin Bartın İli'ne ekonomik katkısı bulunmuştur.

I.ÜNİVERSİTENİN ŞEHİR EKONOMİSİNE KATKISI

Dünyada ve ülkemizde hızla gelişme gösteren yükseköğretim sistemi ve içerisinde yer alan üniversitelerin, buldukları bölgenin ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyini artırmada önemli bir araç olabileceği öngörülmektedir. Bu noktadan hareketle, özellikle kentleşme olgusunun çok fazla bulunmadığı bölgelerde açılan üniversitelerin, bölgenin ekonomik kalkınmasına büyük katkılar yaptığı bilinmektedir. Bu katkıların etkisiyle, üniversitelerin açıldığı bölgelerde, ekonomik ve sosyal yaşamda önemli değişim ve gelişimler yaşanmaktadır(Kaşlı ve Serel,2008:101).

1960'lı yıllardan bu yana birçok Avrupa ülkesinde yüksek öğretim kurumları bölgesel kalkınma aracı olarak görülmüş ve ülkenin gelişmemiş bölgelerinde yaygınlaştırılmıştır. Çünkü bu kurumların buldukları bölgeleri çok yönlü etkileyecekleri beklenmiştir. Bu beklentiler 4 ana grupta toplanabilir;

*Bölgesel gelir, bölge ekonomik yapısı ve işgücü hareketliliğinde iyileşme sağlanması gibi ekonomik beklentiler,

* Konut, sağlık olanakları, iletişim ve taşımacılıkta iyileşme gibi sosyal ve fiziksel altyapı beklentileri,

* Kültürel etkinliklerin artması, yaşam kalitesinin iyileşmesi gibi sosyal ve kültürel beklentiler,

* Eğitime katılma oranında artış, doğum-ölüm oranında değişme, göçün azalması gibi eğitimsel ve demografik beklentiler olarak sıralanabilir (Özyaba,1999:1).

Yukarıda sayılan bu beklentilere göre üniversitenin işlevleri şu şekilde sıralanabilir.

- Bölgesel bilgi ekonomisinin ve bilgi toplumunun destekleyicisi olma,
- Ekonomik istikrar sağlamada rol alma,
- Bölgenin sosyal yaşamının temel unsuru olma,
- Kültürel kaynakların temelini oluşturma ve güçlendirme,

- Bölgenin uluslararası işbirliği yapmasında ve dışa açılmasında araç olma,
- Yenilikçi faaliyetler ve girişimciliğin temel kaynağı olma ve
- Girişimci üniversite niteliğiyle bölgede aktif bir rol üstlenmedir (Kaşlı ve Serel,2008:100)

Üniversitelerde istihdam edilen personel ve öğrencilerin yapmış oldukları harcamalardan oluşan katkı, günümüzde üniversitelerin bölgedeki işletmelere yaptıkları teknik yardımlar, patent ve yeni buluşlar gibi diğer katkılarla da desteklenmektedir. Bu tür katkıların bölge ekonomisine olan etkileri uzun dönemde ortaya çıkmaktadır (Özyaba,1999:2).

Ekonomik etkiler, bir kurumun bir bölgede var olduğu dönemlerle olmadığı dönemler arasında, bölgedeki ekonomik aktiviteler arasındaki farklılık olarak tanımlanacak olursa; Yükseköğretim kurumlarının para girişi, yeni iş alanlarının ortaya çıkışı ve kamu hizmetlerinin niteliklerindeki artış gibi kısa dönem içerisinde gözlemlenebilecek etkilerini tahlil etmek sosyo-kültürel değişimi incelemeye göre daha kolaydır (Ergün,2003:18).

Üniversiteler, yaptıkları harcamalar ve istihdam ettikleri personeller bakımından kuruldukları bölgelerin en önemli ekonomik birimlerinden biridir. Üniversiteler kuruldukları yöre ekonomisine temel olarak iki tür katkıda bulunmaktadır. Bunlar statik ve dinamik niteliktedirler.

A. STATİK KATKILAR

Statik katkılar, herhangi bir üretim sürecine konu olan üretim faktörlerinin miktarında bir değişiklik oluşması sonucu ortaya çıkan katkılardır. Bunlar, kısa dönemlidirler ve üniversite sayesinde yapılan harcamalardan kaynaklanmaktadır (Ergün,2003:18). Yerel gelir ve işgücünde üniversitenin etkisi doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etki olarak üçe ayırıyoruz.

1. Dolaysız Statik Katkılar

Üniversiteler, hem yaptığı harcamalar hem de istihdam ettiği personel sayesinde yöre ekonomisine büyük katkılar sağlayabilmektedirler. Bunlar dolaysız katkılardır ve dolaysız istihdam, dolaysız gelir katkısı olarak ikiye ayrılırlar.

Üniversitelerin istihdam ettiği personel sayesinde ortaya çıkan refah etkisi dolaysız istihdam, üniversiteler tarafından istihdam edilen personele ödenen ücretler sonucu oluşan etki ise dolaysız gelir katkısı olarak adlandırılmaktadır. Tanımlanan bu katkılar yapı itibarıyla doğrudan yerel ekonomiyle ilgilidir. Üniversitelerde istihdam edilen personel genellikle o yörede ikamet eden insanlardan oluşmaktadır. Bu kişilere

yapılan harcamalar kişisel ihtiyaçların karşılanması amacıyla dolaysız bir şekilde yerel ekonomiye yansımakta ve genişletici bir etki doğurmaktadır(Tuğcu,2004:5).

2. Dolaylı Statik Katkılar

Dolaylı statik katkılar, emek dışındaki faktör sahiplerinin üniversiteye yaptıkları satışlar sonucunda ortaya çıkan gelir ve istihdam artışını ifade eder.

Dolaylı gelir katkısı, üniversiteler tarafından kendi personeli dışındaki kişi ve kuruluşlara harcanan paralar ya da üniversite öğrencileri tarafından yapılan harcamalar sonucu hesaplanabilir. Dolaylı istihdam katkısının ise hesaplanması dolaylı gelir katkısı üzerinden yapılmaktadır. İlk olarak ilgili yıla ait hizmet üretimi hesaplanmakta, bu değer yine ilgili yılda istihdam edilen toplam işgücü miktarına bölünmekte ve bir kişi başına hizmet üretimi değeri bulunmaktadır. Sonra bulunan bu rakam ilgili üniversite tarafından yerel ekonomiye harcanan toplam dolaylı gelir katkısına bölünmekte ve sonuçta dolaylı statik istihdam katkısı bulunmaktadır (Tuğcu,2004:5).

Dolaylı etki yeni ekonomik aktivitelerdir ki bunlar; üniversitenin varlığı nedeniyle yaratılan talebi karşılamak için ortaya çıkar. Dolaylı etki üniversite öğrencilerinin, ziyaretçilerin doğrudan harcamaları ve üniversitenin dolaylı olarak ilişkide bulunduğu diğer sektörlerin sağladığı kârlarla ortaya çıkar. Bu etkiler başlangıçtaki harcamaları takip eden talebin sonucu olarak daha fazla ekonomik aktivite yaratır(Şen,2003:1).

3. Uyarılmış Katkılar

Uyarılmış katkılar, dolaysız ve dolaylı katkılara bağlı olarak ortaya çıkan gelir, istihdam ve yatırım artışıdır. Bu katkının temelinde Keynesyen Çarpan Etkisi ve Hızlandırıcı Prensibi yatmaktadır.

Bilindiği gibi Keynesyen Çarpan Etkisi, bir marjinal tüketim eğilimi değerine bağlı olarak, yapılan harcamaların ekonomide kendisinin birkaç katı kadar bir artış yaratacağı varsayımı üzerine kurulu bir teoridir. Hızlandırıcı Prensibi ise, yapılan tüketim harcamalarının yatırım harcamalarını tetikleyeceği ve ekonomide genişletici bir havanın oluşacağı varsayımı üstüne kuruludur. Tüm bu varsayımlar altında, üniversiteler ya da bünyesinde bulundurduğu idari, akademik personel ve öğrencilerin yapacağı harcamaların, ekonominin sahip olduğu marjinal tüketim eğilimi değerine bağlı olarak, yerel ekonomide büyük miktarda bir genişletici etki yaratacağı aşıkardır (Tuğcu,2004:5-6).

Uyarılmış etki; marjinal tüketim eğilimine göre devam eden harcama hareketlerinden ya da diğer arttırılmış etkilere neden olan üniversite maaş harcamalarının sonucudur. Bu uyarılmış etki Keynesyen çarpan süreci olarak bilinir. Üniversitenin çalışanına ödeme yapması doğrudan etkiyi oluşturur. Bu çalışan maaşının belli bir oranını

yerel mal ve hizmetlere öder, bunun sonucunda dolaylı etki oluşur. Bu yerel harcamalar yerel işgücünün maaşları ve yerel iş sahiplerinin kârları olarak ödenir. Elde edilen bu gelirlerin bir kısmı da yerel mal ve hizmet harcamalarına geri döner böylece uyarılmış etki oluşur (Şen,2003:1).

B. DİNAMİK KATKI

Üniversitelerin yerel ekonomiye sağladığı bir diğer katkı ise dinamik katkıdır. Bu katkı, ekonomide uzun vadeli faydalar sağlamakta ve statik katkıların yaptığı etkiyi genişleterek devam ettirmektedir.

Dinamik katkı, üretim faktörlerinin miktarlarında bir değişiklik olmadan ortaya çıkar.

Dinamik katkı, temelini oluşturan teorilerin gerçekten çok popüler olmasına rağmen, sadece gelişmiş ülkelerde bir anlam kazanmakta ve konu üstüne bilimsel çalışmalar yapılabilmektedir. Bu alanda özellikle ABD büyük ilerlemeler sağlamıştır. Üniversitelerinin yerel ekonomi ile yapmış olduğu anlaşmalar sonucu hem üniversiteler gelişme kaydetmiş hem de yerel ekonomi büyük zenginlikler kazanmıştır. Örneğin, Stanford üniversitesi tarafından kurulan Silikon Vadisi, bölgenin GSMH'sine yaklaşık 50 milyar dolarlık bir katkı sağlamakta ve eyalet nüfusunun %40'ına ev sahipliği yapmaktadır. Yine Kanada için yapılan bir çalışmada, dinamik katkı ile üniversite araştırmalarının milli hâsılaya katkısının yaklaşık 15 milyar doları bulunduğu hesaplanmıştır (Tuğcu,2004:6-7).

II. BARTIN ÜNİVERSİTESİNİN İLİN EKONOMİSİNE KATKISI

A. BARTIN EKONOMİSİNİN GENEL DURUMU

Bartın İli şehirleşme oranı, kişi başına gayrisafi yurtiçi hâsıla ve sanayi iş kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımından Türkiye ortalamalarının altındadır.

Genel nüfus; 1990 sayımına göre 205,834 iken, 2000 yılında 184,178 kişiye düşmüştür. 2007 yılı nüfus kayıtlarına göre ilin toplam nüfusu 182,131'dir. 2009 yılına gelindiğinde Bartın İli'nin nüfusu 188.449'dur. 1990–2007 yılları arasında nüfus artış hızı eksiye düşmüş, %-11,52 olarak kayıtlara geçmiştir. 2007 yılı nüfus artış hızı ise %1,78 olarak gerçekleşmiştir.

Sonuç olarak ilde 1990 ve 2008 yılları arasında %-9,94 lük bir nüfus azalması yaşanmış olmakla beraber son yıllarda İlin toplam nüfusundaki düşüşün ve kırsal alandan kentsel alana göçün durduğu, 2007-2008 yılları arasında il genelinde % 1,78 'lik nüfus artışı olduğu görülmektedir. 2008-2009 yılları arasında il genelinde %1.66'lık nüfus artışı olmuştur (TUİK,2010). 07.05.2010 tarihinde Bartın'da gerçekleştirilen Türkiye'nin Stratejik Vizyonu 2023 Projesi 81 İl Çalıştayında Bartın Valisi İsa Küçük; Bartın İli

nüfusunun yaş ortalamasınının 34 yaş ile en yaşlı iller arasında yer aldığını, ve 149 bin Bartınlının iş imkânlarının azlığı ve eğitim gibi sebeplerle şehir dışında yaşadığını ifade etmiştir.

Kalkınmada birinci derecede öncelikli iller arasında yer alan Bartın, sanayileşmesini henüz tamamlayamamıştır. İstihdamın Amasra ve Zonguldak kömür ocaklarında yoğunlaşması diğer kollardaki sanayileşmenin uzun süre geri planda kalmasına yol açmıştır. Taşkömürü müessesinin yanı sıra çimento fabrikası ve orman işletmesi ile kamunun başlattığı sanayileşme süreci Bartın'ın il olmasından sonra özel sektör yatırımları ile devam etmiştir (TUİK,2009:XI-XII).

Bartın ilinin ekonomik yapısına ilişkin bazı verilere baktığımızda; 2001 yılı GSYH; (cari fiyatlarla) 233.710.099 TL, 2001 kişi başına GSYH (cari fiyatlarla) 1285 TL, 1061 \$, satın alma paritesine göre ise; 3031 \$'dir (TUİK,2009:83).

Tablo 1: TR 81 Bölgesinin Ekonomik Durumu

Yıllar	2004	2005	2006
Gayri Safi Katma Değer (Bin TL)	7.526.303	8.969.178	10.384.952
Kişi Başına Gayri Safi Katma Değeri (TL)	7.475	8.877	10.247
Kişi Başına Gayri Safi Katma Değeri (\$)	5.220	6.587	7.113
TR 81 Bölgesinin 26 Bölge İçindeki Yeri	9	8	8

Kaynak: TUİK, TR 81 Bölgesi (Zonguldak, Karabük ve Bartın)

Tablo 2: Türkiye Büyüme Oranları ve TR 81 Bölgesinin ekonomik durumu

Yıllar	2007	2008	2009
Türkiye Büyüme Oranı	%4.7	%0.7	-% 4.7
TR 81 Bölgesinin Gayri Safi Katma Değer (TL)	10.873.045	10.949.156	10.434.546

Kaynak: T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2010.

07.05.2010 tarihinde Bartın'da gerçekleştirilen Türkiye'nin Stratejik Vizyonu 2023 Projesi 81 İl Çalıştayında Bartın Valisi İsa Küçük; İllerin mevduat oranları sıralamasında Bartın İli'nin 20. Sırada olduğunu belirtmiştir.

B. BARTIN ÜNİVERSİTESİ'NİN GENEL DURUMU

Bartın Üniversitesi 22 Mayıs 2008 tarih ve 5765 sayılı kanun ile kurulmuştur. Bünyesinde Bartın Orman Fakültesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi, Mühendislik Fakültesi olmak üzere üç fakülte, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Bartın Meslek Yüksekokulu, Bartın Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu olmak üzere üç yüksekokul ve Sosyal Bilimler Enstitüsü ile Fen Bilimleri Enstitüsü bulunmaktadır.

2009-2010 eğitim öğretim yılında Bartın Üniversitesinde 171'i akademik, 158'si idari personel olmak üzere 329 personel bulunmaktadır.

2009-2010 eğitim öğretim yılında Bartın Orman Fakültesi'nde 759 öğrenci, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi'nde 400 öğrenci, Mühendislik Fakültesi'nde 140 öğrenci, Bartın Meslek Yüksekokulu'nda 1207 öğrenci, Fen Bilimleri Enstitüsü'nde 102 öğrenci olmak üzere toplam 2608 öğrenci eğitim görmektedir. Bahsedilen eğitim döneminde Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Bartın Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ve Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne öğrenci kabulü yapılmamıştır.

C.BARTIN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SOSYO- EKONOMİK DURUMU

Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarını ortaya koyabilmek için; öğrencilerin hem demografik durumunu hem de ekonomik durumunu araştıran 37 soruluk anket hazırlanmış, uygulama için öğrencilere gönderilen 1000 anketten 991 tanesi geri dönmüştür.

1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değerlendirilen 991 anketin %44'ü bayanlar tarafından %56'si erkekler tarafından cevaplandırılmıştır. Anketler cevaplayanların yaşlarına göre sınıflandırıldığında; 18-20 yaş arası %70,4, 21-23 yaş arası %26,6, 24 yaş ve üzeri %3'dür.

Öğrenciler; kaç çocuklu aileden geliyorsunuz sorusuna %42,5 ile 2 çocuklu, %28 ile 3 çocuklu, %11,9 ile 4 çocuklu, %9,9 ile 5 ve üstü, %7,7 ile 1 çocuklu aileden geliyorum cevabını vermişlerdir. Ailelerinde kendilerinden başka okuyan kardeş sayısı sorulduğunda; %42,8 ile 1 kardeş, %30,4 ile okuyan yok, %17,9 ile 2 kardeş, %5 ile 3 kardeş, %3,5 ile 4 ve üstü kardeşin okuduğu cevabını vermişlerdir.

Öğrencilerin geldikleri bölge ile ilgili yüzdelerle bakıldığında; öğrencilerin %27,6'sı Marmara Bölgesinden, %23,3'ü Karadeniz Bölgesinden, %20,6'sı İç Anadolu Bölgesinden, %10,7'si Akdeniz Bölgesinden, %8,8'i Ege Bölgesi, %4,8'i Doğu Anadolu Bölgesi, %3,5 Güney Doğu Anadolu Bölgesinden gelmektedir.

2. Öğrencilerin Barınma Özellikleri

Ankete verilen cevaplara göre öğrencilerin %36,6 sı kiralık evde, %27 si özel yurttta, %22,5 i KYK yurdunda, % 9,5 i ailesiyle birlikte ya da akrabasının yanında, %3,1'i misafirhanede, % 0,8 i vakıf yurdunda ikamet ettiklerini belirlenmiştir.

3. Öğrencilerin Ekonomik Durumu

Öğrencilerin ekonomik durumlarını ortaya koyabilmek için; harçlıklarını kimden aldıkları, harçlıklarının ne kadar olduğu, burs alıp almadıkları, burslarının ne kadar olduğu ve harcamaları kalem kalem sorgulanmıştır.

Öğrencilerin % 85,8'i harçlıklarını ailelerinden aldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre harçlıklarının dağılımı; %40,3'ü 160TL, %31,6'sı 320TL, %17'si 480TL, %8,4'ü 640TL, %2,6'sı 800TL'dir.

Ankette sorulan burs alıyor musunuz? Sorusuna 991 kişiden 974'ü cevap vermiştir. Verilen bu cevaplara göre; %16,1'i Kredi Yurtlar Kurumundan, %2,7'si Başbakanlık bursundan, %0,4'ü TEV'den, %2,3'ü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından, %0,9'u Rektörlük bursundan aldıklarını, %77,6'sı ise burs ve kredi almadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre ek gelirlerinin dağılımı; %58,9'u 120TL, %28,6'sı 240TL, %8,3'ü 360TL, %1,5'i 480TL, %2,7'si 600TL'dir.

Öğrencilerin aylık ortalama harcamaları 574TL'dir. Harcama kalemlerine ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Harcama Kalemlerinin Dağılımı

HARCAMA KALEMLERİ	AĞIRLIKLIL ORTALAMA	GEÇERLİ YÜZDELER
Barınma	190,39	32,22
Gıda	95,54	16,17
Kırtasiye	56,57	9,57
Şehirlerarası Ulaşım	55,85	9,45
Şehiriçi Ulaşım	55,05	9,32
Giyim	37,05	6,27
Haberleşme	21,35	3,61
Eğlence	19,09	3,23
Kişisel Bakım	18,39	3,11
Teknoloji	15,98	2,70
İnternet	14,96	2,53
Sigara Alkol	10,69	1,81

Öğrencilerin harcama kalemlerine baktığımızda birinci sırayı %32,22 ile barınma harcamaları almıştır. Diğer harcama kalemleri sırasıyla; %16,17 ile gıda harcamaları, %9,57 ile kırtasiye harcamaları, %19 şehirlerarası ve şehiriçi ulaşım harcamalarına, kalamı ise giyim, haberleşme, eğlence, kişisel bakım, teknoloji, internet harcamaları ve diğer ihtiyaçlarda kullanılmaktadırlar.

Öğrencilerin ziyaretçilerinin Bartın İli'ne ziyaretlerinde yaptıkları harcamaların yüzdesi şu şekildedir; %21,8'i 0 TL, %23'ü 80 TL, %22,8'i 160TL, %15,6'sı 240 TL, %16,7'si 320 TL'dir. Öğrencilerin ziyaretçilerin harcamalarının ortalaması; 146TL'dir.

III. LİTERATÜR

1980'li yıllardan itibaren üniversitelerin ekonomik etkilerini araştıran çalışmaların önemi artmıştır. Bu çalışmaların amacı, yükseköğretim kurumlarının buldukları şehre ve bölgeye ölçülebilir etkilerini ortaya koymaktır. Ancak, bu konuda Türkiye'de yapılan araştırmalar oldukça sınırlıdır.

Robert Huggins ve Philip Cooke (1997) yaptıkları çalışmada Cardiff Üniversitesinin bölgesel ekonomiye katkısını araştırmışlardır. Çalışmada talep yanlı Keynesyen gelir ve harcama çarpan katsayıları hesaplanmıştır. Bunun için Armstrong, Darral ve Grove-White; Bleaney, Binks, Greenaway, Reed ve Whyne ve Robson, Deas, Topham ve Twomey tarafından yapılan üç ayrı çalışma temel alınmıştır. Araştırmada; 13.935 öğrencinin harcamalarından yola çıkılmış, dolaylı vergi oranı 0,14, dolaysız vergi oranı; 0,42, marjinal tüketim eğilimi; 0,9 olarak alınmış ve uyarılmış gelir etkisi hesaplandığında üniversitenin şehrin ekonomisine katkısı; £97.192.000 tahmin edilmiştir. Kullanılabilir gelire katkısı £52.764.000 tahmin edilmiştir. Üniversitenin yarattığı toplam istihdam etkisi ise 3.351 kişi olarak bulunmuştur. GSYH Çarpanı; 1.13, kişi başına kullanılabilir gelir çarpanı 0.61 bulunmuştur (Huggins ve Cooke,1997:331).

Ernesto Tavoletti (2007) yaptığı çalışmada; Huggins ve Cooke'un 1997'de Cardiff Üniversitesi üzerine yaptıkları çalışmayı 2000-2001 yılına ait verileri kullanarak güncellemiştir. Buna göre; 2000-2001 yılı üniversitenin öğrenci sayısının 16.000'e çıktığı belirtilmiş ve önceki çalışmadaki gibi dolaylı vergi oranı 0,14, dolaysız vergi oranı; 0,42, marjinal tüketim eğilimi; 0,9 olarak alınarak üniversitenin yarattığı katkı; £147.135.000 ve kullanılabilir gelir £80.001.000 olarak bulunmuştur. GSYH Çarpanı; 1.13, kişi başına kullanılabilir gelir çarpanı 0.61 bulunmuştur. Üniversitenin yarattığı toplam istihdam etkisi ise; 3.614 kişi olarak bulunmuştur (Tavoletti,2007:19).

Ioan Nicolae Truzbăian (2003); Keynesyen Çarpan Modelini kullanarak Oxford Brookes Üniversitesinin yerel ekonomiye etkisini araştırmıştır. Çalışmada 1995-1996 akademik yılı ile 2001-2002 akademik yılı karşılaştırılmıştır. 1995-1996 yılı öğrenci sayısı 10.000, 2000-2001 yılı öğrenci sayısı 12.000 olarak alınmıştır. Hesaplama kullanılan dolaysız vergi oranı; 0,38, dolaylı vergi oranı; 0,14 ve marjinal tüketim eğilimi; 0,9 olarak alınmıştır. Buna göre 1995-1996 yılı kişi başına kullanılabilir gelir çarpanı 0,747, 2001-2002 kişi başına kullanılabilir gelir çarpanı 0,748 olarak bulunmuştur. 1995-1996 akademik yılında üniversitenin yarattığı katkı; kullanılabilir gelir £44.953 milyon, 2001-2002 akademik yılında kullanılabilir gelir £54.380 milyon bulunmuştur. Çalışmada elde edilen verilere göre; 2003-2004 ekonomik katkısı £106,81 milyon olarak tahmin edilmiştir (Truzbăian,2003:114,115-118).

Türkiye'de bu yöndeki çalışmalar baktığımızda; Arzu Şen (2003); İzmir Ekonomi Üniversitesi Master Tezinde; üniversitelerin yerel ekonomimin kalkınmasına etkisini

İzmir Ekonomi Üniversitesi verilerinden faydalanarak incelemiştir. Bu çalışmada ekonomik etkiler tahmin edilirken Huggins ve Cooke'un oluşturduğu Keynesyen Çarpan Modeli kullanılmıştır. Üniversitenin 2004 yılı öğrenci sayısı 7.918 olarak alınmıştır. Hesaplama için kullanılacak olan dolaysız vergi oranı; 0,30, dolaylı vergi oranı; 0,15 ve marjinal tüketim eğilimi; 0,64 olarak alınmıştır. 2004 mali yılında üniversitenin GSYH; 55.645.000 YTL, kişi başına kullanılabilir gelir; 33.634.000 YTL'lik katkı yarattığı ve GSYH çarpanı; 3,14, kişi başına kullanılabilir gelir; 2,99 olarak bulunmuştur (Şen,2003:82-85).

Anadolu Üniversitesi (2008); "Anadolu Üniversitesinin Eskişehir'e Etkileri ve Şehrin Üniversiteyi Algılayışı" adlı çalışmada; Eskişehir'in Üniversiteyi algılayışı ve üniversitenin şehre ekonomik ve sosyo kültürel etkisi ele alınmıştır. Üniversitenin ekonomik etkisi incelenirken Huggins ve Cooke'un oluşturduğu Keynesyen Çarpan Modeli kullanılmıştır. Çalışmada örgün öğrenci sayısı; 23.280, dolaysız vergi oranı; 0,30, dolaylı vergi oranı; 0,18, marjinal tüketim eğilimi; 0,0502 olarak alınmıştır. Çalışmaya göre üniversitenin yarattığı katkı; GSYH için 1.006.239.549 TL, kişi başına kullanılabilir gelir için 616.032.714 TL olarak bulunmuş ayrıca GSYH çarpanı; 5,24, kişi başına kullanılabilir gelir; 4,15 olarak bulunmuştur. Üniversitenin yarattığı toplam istihdam etkisi ise; 6.939 kişi olarak tahmin edilmiştir (Sürmeli,2008:74,75).

Hüseyin Dağlar, Hakan Tunç, Murat Kaya (2009), "Bölgesel Kalkınmada Yükseköğretim Kurumlarının Rolü ve Bucak Örneği" adlı çalışmalarında; üniversitenin şehir ekonomisine statik, dinamik ve uyarılmış katkılarını ele almışlardır. Uyarılmış katkılarını tahmin etmek için Keynesyen Çarpan Modelinden yararlanmışlardır. Çalışmada 3.920 öğrencinin 1.000 tanesine anket uygulanmıştır. SPSS programında doğrusal regresyon modeli kullanılarak marjinal tüketim eğilimi 0,624 olarak bulunmuştur. Marjinal tüketim eğiliminden yola çıkılarak çarpan katsayısı 2,66; toplam ekonomik katkı 45.266.510 TL olarak hesaplanmıştır (Dağlar vd.,2009:47).

Murat Özyaba (1999); Üniversitelerin Bölgesel Ekonomik Kalkınmadaki Rolü'ne değinilmiş, Keynesyen Çarpan Modeli tanımlanmış ve modelle ilgili daha önce yapılan çalışmalar örnek verilmiştir. Örnek verilen çalışmalara göre Uludağ Üniversitesi'nin Bursa ekonomisine etkisini tahmin etmeye çalışmıştır (Özyaba,1999:3-4).

Can Tansel Tuğcu (2004); "Üniversitelerin Yerel Ekonomik Faaliyet Hacmine Katkıları Nevşehir Örneği" adlı çalışmasında üniversitelerin şehir ekonomisine statik, dinamik ve uyarılmış katkılarını ele almış, Nevşehir üzerine yaptığı çalışmada uyarılmış katkılarını tahmin etmek için Keynesyen Çarpan Modelinden yararlanmışlardır. Çalışmada statik ve dinamik katkılar ele alınmıştır. E-wievs programından yararlanılarak doğrusal regresyon modeli oluşturulmuştur. Genişletilmiş Dickey-Fuller Testi uygulanarak marjinal tüketim eğilimi 0.668463 olarak hesaplanmıştır. 2002-2003 eğitim-öğretim

dönemi sonunda Nevşehir kampüsün yarattığı toplam uyarılmış katkı; 13.646.000.000.000TL ve çarpan katsayısı; 3,01 olarak hesaplanmıştır (Tuğcu,2004:13).

IV. METHOD

Bu çalışmadaki amacımız; Bartın Üniversitesi'nin, Bartın Üniversitesi öğrencilerinin ve ziyaretçilerin yapmış oldukları harcamaların Bartın'a doğrudan, dolaylı ve uyarılmış ekonomik etkilerini belirlemektir.

Bu amaç doğrultusunda; talep yanlı Keynesyen gelir-harcama çarpan katsayısı, dolaylı, uyarılmış istihdam miktarı ve diğer çalışmalardan farklı olarak uyarılmış yatırımların hesaplanabilmesi için bir model geliştirilmiştir.

Veri toplama yöntemi olarak; Bartın Üniversitesinin harcama temelli ekonomik etkilerinin ölçülmesi için anket uygulaması ve belge tarama teknikleri kullanılmıştır.

Veri kaynağı olarak; Bartın Üniversitesi'nin stratejik hedef planı ilk çalışma öngörülerinden üniversitenin harcamaları, personel sayısı, mevcut öğrenci sayısı ve önümüzdeki 20 yıl içinde açılması planlanan fakülte, yüksekokul ve meslek yüksek okulları ile öğrenci kontejanlarının belirtildiği verileri elde edilmiştir. Bununla beraber öğrencilerin Bartın ekonomisine katkısının belirlenmesi amacıyla 2009 yılında Bartın Üniversitesine kayıtlı 2.608 öğrenciden 1.000 öğrenciye anket dağıtılmış, bu anketlerden 991'i geri dönmüştür.

Öğrencilere uygulanan ankette; öğrencilerin demografik ve ekonomik yapıları sorgulanmıştır. Bu amaçla öğrencilere; geldikleri bölge, ailedeki çocuk sayısı, gelirleri, aldıkları harçlıklar ve harcama kalemlerinin sorgulandığı 37 soru sorulmuştur. Anket analizinde; yüzde analizi yöntemi kullanılarak öğrencilerin harcama kalemlerinin ağırlıkları belirlenmiştir. Anketin güvenilirlik analizinde Cronbach Alfa Katsayısı; 0,714 çıkmıştır. Bu sonuca göre anket oldukça güvenilirdir (Akgül ve Çevik,2003:436).

Harcama temelli ekonomik ağırlıklı etkileri değerlendirmek amacıyla Bartın Üniversitesi'nin harcamaları, öğrencilerinin ve ziyaretçilerin harcamaları dikkate alınarak Bartın ekonomisi üzerindeki doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etkiler hesaplanmış ve talep yanlı Keynesyen gelir ve harcama çarpan katsayıları tahmin edilmiştir. Talep yanlı Keynesyen gelir ve harcama çarpan katsayılarının hesaplanabilmesi Huggins ve Cooke (1997) tarafından Cardiff Üniversitesinin bölgesel ekonomiye etkisini tahmin etmek için kullanılan model temel alınmıştır. Buna ek olarak modele uyarılmış yatırım formülü eklenerek toplam yatırımlar tahmin edilmiştir.

Öğrencilerin Bartın ekonomisine dolaylı gelir katkısı;

Öğrencilerin Bartın İli'ne ekonomik katkısını bulmak için aşağıdaki formülden yararlanacağız.

$$S = N_{sd}[(M_s - R_s) D_{sd} + (R_s) 12] + N_{sb}[(M_s - R_s) 12] \quad (1)$$

Formülümüzdeki N_{sd} ; Bartın Üniversitesinde eğitime başlamadan önce Bartın İli dışında ikamet eden öğrenci sayısını, M_s , öğrencilerin aylık ortalama harcama toplamını, R_s ; öğrencilerin aylık ortalama barınma harcamalarını, D_{sd} ; Bartın dışından gelen öğrencilerin Bartın’da kalış sürelerini, N_{sb} ; Bartın Üniversitesinde eğitime başlamadan önce de Bartın İli’nde ikamet eden öğrenci sayısını ifade etmektedir.

Ziyaretçilerin Bartın ekonomise dolaylı gelir katkısı:

$$V = M_v N_{sd} \quad (2)$$

M_v ; ziyaretçilerin harcamalarının ortalamasıdır.

Talep yanlı Keynesyen gelir ve harcama çarpan katsayılarının hesaplanabilmesi için oluşturulan model şu şekilde tanımlanmaktadır (Huggins ve Cooke,1997:329).

Harcama Tabanı (E):

$$E = L + G \quad (3)$$

Formülümüzde L ; üniversitenin personel giderleri, G ; üniversitenin mal ve hizmet alım giderlerini ifade etmektedir.

1.halka Gayri Safi Yerel Hasıla (Y_1):

$$Y_1 = L + A + hG \quad (4)$$

Formülümüzde A ; üniversite personelinin üniversite dışı ek gelirini (danışmanlık, kira, hizmet vb), h ; üniversitenin mal ve hizmet alım giderlerinin ne kadarının Bartın İli’nde gerçekleştiğini ifade etmektedir.

Üniversite personelinin üniversite dışı ek gelirini (A) hesaplarken; Anadolu Üniversitesinin 2008 yılında yapmış olduğu “Anadolu Üniversitesi’nin Eskişehir’e Etkileri ve Şehrin Üniversiteyi Algılayışı” adlı çalışmadaki personelin üniversite dışı ek geliri (danışmanlık, kira, hizmet vb) ile personele ödenen ücret oranlanarak üniversite dışı ek gelir oranı bulunmuştur. Bu hesaplama göre üniversite dışı ek gelirin personele ödenen ücrete oranı; 0,0414’dür(Sürmeli,2008:54).

Üniversitenin mal ve hizmet alım giderlerinin ne kadarının Bartın İli’nde gerçekleştiğini gösteren (h) oran; Anadolu Üniversitesinin 2008 yılında yapmış olduğu “Anadolu Üniversitesinin Eskişehir’e Etkileri ve Şehrin Üniversiteyi Algılayışı” adlı çalışmadaki veriden temel alınarak kullanılmıştır. Anadolu Üniversitesinin çalışmasında oran 0,52’dir (Sürmeli,2008:55).³

³ Bartın İli’nin kalkınmada öncelikli yöre olması dolayısıyla personele ödenen geliştirme ödeneği ile Bartın Üniversitesi’nin tüm kuruluş yatırım ödenekleri modelimizde yer almıştır. Ancak henüz miktarının ne kadar olacağı bilinmediği için modele dâhil edilemeyen üniversite döner sermayesi ve diğer özel faaliyet gelirlerinin de modelde dikkate alınması amacıyla yaklaşık olarak Bartın Üniversitesi’ne de uyarlanabilir

1.halka Yerel Harcanabilir Gelir (D₁):

$$D_1=(1-t) (Y_1 - hiG) \quad (5)$$

Formülümüzde t; doğrudan vergi oranını, i; dolaylı vergi oranını ifade etmektedir.

2.halka GSYH (Y₂):

$$Y_2= S+V+ w(1-MPC) D_1 \quad (6)$$

Formülümüzde; S; öğrencilerin harcamaları, V; ziyaretçilerin harcamaları, w; personelin harcamalarının ne kadarının Bartın İli'nde yapıldığını gösteren orandır. MPC; marjinal tüketim eğilimini ifade etmektedir.

Personelin harcamalarının ne kadarının Bartın İlinde yapıldığını gösteren (w) oran; Anadolu Üniversitesinin 2008 yılında yapmış olduğu “Anadolu Üniversitesinin Eskişehir’e Etkileri ve Şehrin Üniversiteyi Algılayışı” adlı çalışmada kullanılan 0,9634 oranından alınmıştır (Sürmeli,2008:72).

2.halka Yerel Harcanabilir Gelir (D₂):

$$D_2= (1-t) (1-i)Y_2 \quad (7)$$

3.halka GSYH (Y₃)

$$Y_3= w (1-MPC) D_2 \quad (8)$$

3.halka Yerel Harcanabilir Gelir (D₃):

$$D_3= (1-t) (1-i) Y_3 \quad (9)$$

İlerleyen halkalarda Y'lerin ve D'lerin hesaplanması bu adımdan sonra aynıdır. Bu nedenle diğer adımların formülleri verilmeyecektir.

Uyarılmış yatırımları belirleye bilmek için hızlandıran prensibinden yararlanılmıştır. Buna göre uyarılmış yatırımlar;

$$I=\Delta Y \times \alpha \quad (10)$$

Bu formüle göre; I; uyarılmış yatırımları, ΔY ; uyarılmış gelirleri, α ; sermaye hasıla katsayısını ifade etmektedir. Sermaye hasıla katsayısı; belirli bir dönemde tüketim harcamalarındaki artışı karşılayacak mal ve hizmet üretimini gerçekleştirmek için, ne kadarlık yatırım harcaması yapılması gerektiğini gösterir.(Dinler;2009:363)

Modelde kullanılmak üzere; anket sonucunda elde edilen öğrencilerin harcama kalemlerinden yararlanılarak üniversitenin tüm öğrencilerinin ve ziyaretçilerinin yıllık harcama miktarı belirlenmiş, Bartın Üniversitesi Strateji Daire Başkanlığından 2009 yılı

düşüncesiyle Anadolu Üniversitesi'nin bilimsel çalışmasında tespit ettiği söz konusu katsayılar esas alınmıştır.

bütçesi ödenek ve harcama kalemleri elde edilmiştir. Marjinal tüketim eğilimi %53 olarak alınmıştır (Çolak vd.,2008:79). Dolaysız vergi oranı; %30, dolaylı vergi oranı, %15 alınmıştır (Şen,2003:76). Saygılı ve Cihan'ın 2008 yılında Türkiye ekonomisinin büyüme dinamikleri ile ilgili yaptıkları çalışmada 1987-2007 yılları arasındaki sermaye hasıla oranı 1,90 olarak hesaplanmıştır. Bu nedenle Uyarılmış yatırımları hesaplamak için gerekli olan sermaye hasıla katsayısı 1,90 olarak alınmıştır (Saygılı ve Cihan,2008:48).

V.ÜNİVERSİTENİN ŞEHRE MUHTEMEL ETKİLERİ

A. GELİR KATKISI

Bartın Üniversitesinin Bartın İli'ne gelir katkısını araştırmak için Üniversite harcamaları, üniversite çalışanlarının, öğrencilerin ve ziyaretçilerin harcamaları dikkate alınarak Bartın ekonomisi üzerindeki doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etkiler hesaplanmış ve Keynesyen çarpan katsayısı hesaplanmıştır.

1. Doğrudan Gelir Katkısı

Üniversitelerin yarattığı dolaysız gelir katkısı; istihdam edilen akademik ve idari personele ödenen maaş toplamıdır.

Tablo 4: 2009-2010 Yılları İtibariyle Üniversitenin Bütçe Rakamları

GİDERİN TÜRÜ	2009*	2010**
Personel Giderleri	5.274.597	5.393.300
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	618.491	995.500
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	2.122.264	3.125.100
Cari Transferler	301.090	577.500
Sermaye Giderleri	4.169.471	8.690.000
Genel Toplam	12.485.913	18.781.400

Kaynak: T.C. Bartın Üniversitesi Strateji Dairesi Başkanlığı - *Gerçekleşen ** Bütçelenen

Yukarıdaki tabloya göre Bartın Üniversitesi kampüsünde 2009 yılı sonu itibariyle ürettiği dolaysız gelir katkısı üç başlık altında gösterilmiştir. Buna göre fakülte ve yüksek okulların yaptığı toplam personel ödemeleri sonucu oluşan toplam katkı; 5.274.597 TL, Mal ve Hizmet Alımları ödemeleri sonucu oluşan toplam katkı; 2.122.264 TL ve Cari Transfer Giderleri ile Sermaye Giderleri için oluşan toplam katkı ise 4.470.561 TL'dir. 2010 yılında gerçekleşmesi beklenen bütçe rakamlarına göre personel ödemeleri sonucu oluşacak katkı; 5.393.300 TL, Mal ve Hizmet Alımları ödemeleri sonucu oluşacak katkı; 3.125.100 TL ve Cari Transfer Giderleri ile Sermaye Giderleri için oluşacak katkı ise 9.267.500 TL'dir.

2. Dolaylı Gelir Katkısı

Üniversite öğrencilerinin ve ziyaretçilerinin yapmış olduğu harcamalar ile üniversite personelinin üniversite dışı ek gelirleri üniversitelerin dolaylı gelir katkısını oluşturmaktadır.

Öğrencilerin yıllık ortalama harcamalarını bulmak için aşağıdaki formülden yararlanacağımızı daha önce belirtmiştir.

$$S = N_{sd}[(M_s - R_s) D_{sd} + (R_s \cdot 12)] + N_{sb}[(M_s - R_s) \cdot 12]$$

Bu formüle göre 2009 yılı için öğrencilerin yarattığı dolaylı gelir etkisi şudur.

$$S = 2.354[(574 - 190) \times 10 + (190 \times 12)] + 254[(574 - 190) \times 12]$$

$$S = 15.576.912 \text{ TL}$$

2.608 kişi olan 2009 yılı Üniversitemizin öğrencilerinin 254 kişisi Bartınlıdır. Geriye kalan 2.354 kişi ise Bartın Üniversitesi'nde eğitime başladıktan sonra Bartın'a gelmiştir. Bartınlı olan öğrenciler toplamın %10'unu oluşturmaktadırlar. Yıllar itibariyle öğrenci sayıları hesaplanırken bu oran dikkate alınmıştır.

Öğrencilere yönelik yaptığımız anket çalışmasında elde ettiğimiz verilere göre öğrencilerin aylık ortalama harcamaları 574 TL, aylık ortalama barınma giderleri 190 TL'dir.

Bartın dışından gelen öğrencilerin ortalama 10 ay Bartın'da ikamet ettiklerini düşünürsek; barınma harcamaları dışındaki harcamaları 10 ay boyunca sürecek, barınma harcamaları ise 12 ay devam edecektir. Bartınlı öğrenciler için ise barınma harcaması gerçekleşmeyecek, diğer harcamalar 12 ay boyunca devam edecektir. Dolayısıyla 2009 yılı için öğrencilerin Bartın İli'ne dolaylı gelir etkisi 15.576.912 TL olacaktır.

Bartın dışından gelen öğrencilerin ziyaretçilerinin yıllık ortalama harcamalarını bulmak için aşağıdaki formülden yararlanacağımızı daha önce belirtmiştir.

$$V = M_v \cdot N_{sd}$$

Bu formüle göre 2009 yılı için ziyaretçilerin yarattığı dolaylı gelir etkisi şudur.

$$V = 146 \times 2.354$$

$$V = 343.684 \text{ TL}$$

Yapılan anket sonucuna göre ziyaretçilerin yıllık ortalama harcamaları 146 TL bulunmuştur. Bartın dışından gelen öğrenci sayısının 2.354 kişi olduğunu belirtmiştik. Dolayısıyla 2009 yılı için ziyaretçilerin Bartın İli'ne dolaylı gelir etkisi 343.684 TL olacaktır.

2009 yılı için üniversite personelinin üniversite dışı ek gelirini hesaplarken Üniversitenin gerçekleşen 2009 yılı bütçesindeki personel giderleri kaleminin %4,14'ü alınmıştır. Buna göre 2009 yılı üniversite personelinin üniversite dışı ek geliri 218.368 TL olacaktır.

2009 yılı için Üniversitenin Bartın İli'ne dolaylı gelir etkisi toplam; 16.131.580 TL'dir.

Yıllar itibariyle öğrenci sayıları arttıkça Üniversitenin dolaylı gelir etkisi de öğrenci sayılarının artışı oranında artacaktır. Aşağıdaki tabloda Üniversitenin stratejik hedef planı ilk çalışma öngörülerini ışığında hazırlanan 2030 yılı projeksiyonunda öğrenci sayıları (N) tahminleri, öğrencilerin ve ziyaretçilerinin harcamalarının (S+V) dolaylı gelire etkisi, Üniversite personelinin üniversite dışı ek gelirinin (A) dolaylı gelir tahminleri verilmiştir.

Tablo 5: Üniversitenin Dolaylı Gelir Etkisi

YILLAR	N	S + V	A	TOPLAM DOLAYLI GELİR
2009	2.608	15.920.596	218.368	16.138.964
2014	22.662	138.242.732	309.075	138.551.807
2019	27.197	165.907.139	497.768	166.404.908
2024	28.572	174.294.914	801.661	175.096.575
2030	29.612	180.639.122	1.420.191	182.059.314

3. Uyarılmış Gelir Katkısı

Uyarılmış gelir etkisi kendisini çarpan mekanizmasıyla ortaya çıkaran ve hem dolaysız hem de dolaylı gelir katkısından birkaç kat kadar daha fazla olan katkı türüdür.

Üniversite'nin şehre olan ekonomik katkıları tahmin edilmeye çalışılırken cari yılda gerçekleşen harcamaların etkilerinin bir kısmının gelecek dönemlerde ortaya çıkacağı ve geçmiş dönemlerde gerçekleştirilmiş harcamaların etkilerinin bir kısmının da cari dönem içerisinde ortaya çıkacağı gerçeğiyle, harcama etkilerinin coğrafi olarak sınırlandırılmayacağı gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi; Bartın Üniversitesi'nin Bartın İli üzerindeki uyarılmış gelir etkilerinin hesaplanabilmesi için oluşturulan model; 1997 yılında Robert Huggins ve Philip Cooke tarafından Cardiff Üniversitesi'nin bölgesel ekonomiye etkisini tahmin etmek için kurulan modelden yararlanarak geliştirilmiştir.

Buna göre; Üniversitenin Bartın ekonomisine uyarılmış gelir katsısı şu şekilde hesaplayabiliriz.

Harcama Tabanı (E):

$$E=L + G$$

$$E= 5.274.597 +7.211.316$$

1.halka Gayri Safi Yerel Hasıla (Y₁):

$$Y_1= L+A+hG$$

$$Y_1= 5.274.597 + 218.368 + 0,52 \times 7.211.316 =\mathbf{9.235.465 TL}$$

1.halka Yerel Harcanabilir Gelir (D₁):

$$D_1=(1-t) (Y_1 - hiG)$$

$$D_1= (1-0,30) (9.242.850 - 0,52 \times 0,15 \times 7.211.316 = 6.076.257 TL$$

2.halka GSYH (Y₂):

$$Y_2= S+V+ w(1-MPC) D_1$$

$$Y_2=15.576.912 + 343.684 + 0,9634 \times (1-0,53) 6.076.257 =\mathbf{18.671.913 TL}$$

2.halka Yerel Harcanabilir Gelir (D₂):

$$D_2= (1-t) (1-i)Y_2$$

$$D_2= (1-0,30) (1-0,15) 18.671.913 = \mathbf{11.109.788 TL}$$

3.halka GSYH (Y₃):

$$Y_3= w (1-MPC) D_2$$

$$Y_3= 0,9634 (1- 0,53) 11.109.788 = \mathbf{5.030.490 TL}$$

3.halka Yerel Harcanabilir Gelir (D₃):

$$D_3= (1-t) (1-i) Y_3$$

$$D_3= (1-0,30) (1-0,15) 5.030.490 = \mathbf{2.993.141 TL}$$

3. halkadan sonraki hesaplamalar aynı formülle yapıldığı için ayrıca belirtilmemiş, toplu olarak 2009 yılı uyarılmış Gayri Safi Yerel Hasıla ve Harcanabilir Gelir değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6: 2009 Yılı Hesaplanan GSYH ve Kişi Başına Harcanabilir Gelir

2009		
HALKA	GSYH	HARC.GELİR
1	9.242.850	6.076.257
2	18.671.913	11.109.788
3	5.030.490	2.993.141
4	1.355.288	806.397
5	365.135	217.255
6	98.373	58.532
7	26.503	15.769
8	7.140	4.248
9	1.924	1.145
10	518	308
11	140	83
12	38	22
13	10	6
14	3	2
15	1	0
TOPLAM	34.800.325	21.282.955

Tablodaki verilere göre; 2009 yılı Gayri Safi Yerel Hasıla ve Yerel Harcanabilir Gelir çarpan katsayıları aşağıdaki gibi hesaplanır.

Gayri Safi Yerel Hâsıla Çarpanı =

$$\text{Yerel Gayri Safi Hâsıla Çarpanı} = \frac{\sum_{r=1}^n Y_r}{Y_1} = \frac{34800.325}{9242.850}$$

Yerel Harcanabilir Gelir Çarpanı =

$$\text{Yerel Harcanabilir Gelir Çarpanı} = \frac{\sum_{r=1}^n D_r}{D_1} = \frac{21282.955}{6076.257}$$

Bulduğumuz bu iki çarpan katsayısına göre; Bartın Üniversitesi kaynaklı olarak harcanan 1 TL'nin 15 halka sonunda, Bartın ekonomisinde Gayri Safi Hasıla olarak 3,77 TL'ye ve Harcanabilir Gelir olarak 3,50 TL'ye ulaşmaktadır.

Aşağıdaki tabloda Üniversitenin stratejik hedef planı ilk çalışma öngörülerinde yola çıkarak oluşturulan 2030 yılı projeksiyonuna göre; Üniversitenin dolaysız, dolaylı ve uyarılmış gelir etkileri ve toplamları verilmiştir.

Tablo 7: 2030 Projeksiyonunda Üniversitenin Toplam Gelir Etkisi

YIILAR	DOLAYSIZ GELİR	DOLAYLI GELİR	UYARILMIŞ GELİR	TOPLAM GELİR ETKİSİ
2009	12.485.913	16.138.964		
2014	35.157.034	138.551.807	75.858.981	249.567.822
2019	56.620.755	166.404.908	27.533.301	250.558.964
2024	91.188.292	175.096.575	36.839.948	303.124.815
2030	161.545.622	182.059.314	56.220.794	399.825.730

B. İSTİHDAM ETKİSİ

İstihdamla ilgili ekonomik etkiler, Üniversitenin kampüsünde doğrudan yaratılan istihdamın yanı sıra üniversite, üniversite çalışanları, öğrenciler ve ziyaretçiler tarafından yapılan mal, hizmet ve sermaye harcamalarının etkisi ile dolaylı ve uyarılmış olarak yaratılan istihdam olarak ele alınabilir.

1. Doğrudan İstihdam Etkisi

Üniversitelerin yarattığı dolaysız istihdam katkısından kasıt, belli bir zaman dilimi içinde üniversitelerde istihdam edilen akademik ve idari personelin toplam olarak sayısal değeridir. Bu bağlamda Bartın kampüste 2009-2010 eğitim öğretim yılı sonu itibariyle istihdam edilen idari ve akademik personelin fakülte ve yüksek okullara göre dağılımı Tablo 6'da gösterilmiştir: (Bu rakamlara Üniversiteye doğrudan hizmet sunan ve personel tahsis eden temizlik, yemek, ve güvenlik şirketi elemanları dahil değildir).

Tablo 8: Üniversitenin 2009 Yılı İstihdam Rakamları

BİRİMİ	Akademik Personel	İdari Personel
ORMAN FAKÜLTESİ	65	26
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ	29	8
MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ	36	5
BARTIN MESLEK YÜKSEKOKULU	25	11
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU	1	4
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ		3
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ		3
SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU		2
REKTÖRLÜK	15	96
TOPLAM	171	158

Kaynak: T.C.Bartın Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı (22.02.2010)

Tablodaki veriler incelendiğinde 2009-2010 eğitim öğretim yılında Bartın Üniversitesinde 171'i akademik, 158'si idari personel olmak üzere 329 kişinin istihdam edildiği görülmektedir. Bu rakamlara temizlik, güvenlik vb. şirket elemanları ile sürekli tahsis edilmeye devam eden kadrolar da dâhil edildiğinde süratle artış kaydettiği

görülmektedir. Rakam tek başına incelendiğinde küçük olabilir fakat her bir bireyin ortalama 4 kişilik bir ailenin mensubu olduğu varsayıldığında bu rakam 1000 kişiyi geçmektedir. Bu da büyük ölçekli bir fabrikanın sahip olduğu işçi potansiyeline denk gelmektedir.

2. Dolaylı İstihdam Etkisi

Üniversitenin dolaylı istihdam katkısı hesaplanırken yararlanılan birinci temel veri üretilen dolaylı gelir katkısıdır. İhtiyaç duyulan bir diğer veri ise kişi başına düşen hizmet üretim miktarıdır.

Kişi başına düşen hizmet üretiminin bulunması için ilgili döneme ait toplam hizmet üretimi değeri ve hizmetler sektöründe istihdam edilen personel sayılarının bilinmesi gerekmektedir. Toplam hizmet üretimini istihdam edilen iş gücü miktarına bölersek, elde edilen sonuç, kişi başına hizmet üretim değeridir. Sonra üniversite tarafından yaratılan toplam dolaylı gelir katkısı ve Üniversitenin dolaysız giderleri içerisinde mal ve hizmet alımlarına yapılan harcamalar kişi başına hizmet üretimine bölersek ortaya dolaylı istihdam katkısı çıkar.

Buna göre 2009-2010 eğitim-öğretim yılı için hesaplanan kişi başına hizmet üretimi ve Bartın Üniversitesinin, yöre ekonomisinde yaptığı dolaylı istihdam katkısı aşağıdaki gibidir.

a) 2009 yılı fiyatlarıyla toplam hizmet üretimi=607.726.397.000 TL(TUİK,2010).

b) 2009 yılı hizmetler sektörü toplam istihdam değeri = 11.893.000 kişi (TUİK,2010).

c) Kişi başına hizmet üretimi = $a/b = 51.099,50$ TL.

d)Bartın Üniversitesinin ürettiği toplam dolaylı gelir ve üniversitenin dolaysız giderleri içerisinde mal ve hizmet alımlarına yapılan harcamalar;

$16.131.580 + 7.211.316 = 23.342.896$ TL

e) Bartın Üniversitesinin ürettiği toplam dolaylı istihdam= $d/c = 457$ kişi.

Hesaplamalardan da anlaşılacağı üzere, 2009-2010 eğitim-öğretim yılı sonu itibariyle, Bartın Üniversitesinde faaliyet gösteren fakülte ve yüksek okullar ile bu okullarda eğitim gören öğrencilerin yapmış oldukları harcamalar sonucu oluşan dolaylı gelir katkısı ve üniversitenin dolaysız giderleri toplam 457 kişilik bir dolaylı istihdam katkısını da beraberinde getirmektedir. Üniversitenin stratejik hedef planı ilk çalışma öngörülerine göre yeni açılacak fakülte, yüksekokul ve meslek yüksek okullarıyla üniversitenin öğrenci sayısı hızla artacaktır. 2014 yılında dolaylı istihdam tahmini 3.253

kişi olacaktır. Dolaylı istihdam etkisi 2019 yılında; 4.129 kişi, 2024 yılında; 4.832, 2030 yılında ise; 6.052 kişi olarak tahmin edilmiştir.

3. Uyarılmış İstihdam Etkisi

Uyarılmış gelirin kişi başına hizmet üretimine oranlanmasıyla bulunur.

2030 yılına kadar yapılan projeksiyona göre Bartın Üniversitesinin dolaylı, doğrudan ve uyarılmış istihdam katkısı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 9: 2030 Projeksiyonunda Üniversitenin Toplam İstihdam Etkisi

YILLAR	DOLAYSIZ İSTİHDAM*	DOLAYLI İSTİHDAM**	UYARILMIŞ İSTİHDAM***	TOPLAM İSTİHDAM
2009	329	457		786
2014	1.127	3.253	1485	5.865
2019	1.373	4.129	539	6.041
2024	1.464	4.832	721	7.017
2030	1.538	6.052	1100	8.690

*Üniversitenin stratejik planına göre oluşturulmuş tahminler

** Dolaylı gelir ve Üniversitenin direkt harcamalarının etkisiyle oluşan istihdam

*** Uyarılmış gelirin etkisiyle oluşan istihdam

Tabloya göre Üniversitenin toplam istihdam etkisi 2014 yılı için 5.865 kişi, 2019 yılı için 6.041 kişi, 2024 yılı için 7.017, 2030 yılı için 8.690 kişidir.

C. YATIRIM KATKISI

Bartın Üniversitesinin Bartın İli'ne yatırım katkısını araştırmak için Üniversitenin yarattığı uyarılmış gelir etkisi ve Türkiye'nin sermaye hâsıla oranı dikkate alınarak Bartın ekonomisi üzerindeki doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etkiler hesaplanmıştır.

1. Doğrudan Yatırım Katkısı

Üniversitenin bizzat kendi yaptığı yatırımlardır. Üniversitenin yarattığı doğrudan yatırımlarla; üniversitenin mevcut kampüsüne yaptığı alt yapı çalışmaları ile yeni kurulacak olan kampüse yaptığı inşaat yatırımlar ifade edilmek istenmektedir.

2. Dolaylı Yatırım Katkısı

Üniversitenin dolaylı yatırım katkısı ile anlatılmak istenen bizzat üniversitenin yaptığı yatırımlar değil ama üniversitenin varlığı nedeniyle özel ve kamu sektörünün yaptığı yatırımlardır. Bu yatırımlara örnek olarak; üniversitenin yerleşkesinde yer alabilecek olan özel ve kamu yurtları, kafeteryalar, sinema salonları, banka şubeleri, teknoparklar vb örnek verilebilir. Bunun yanında üniversitenin varlığı nedeniyle şehirde de ilave ve yeni yatırımlar yapılabilir. Örneğin; pansiyonlar, kamu ve özel yurtlar, kültür ve sanat evleri, mağazalar vb.

3. Uyarılmış Yatırım Katkısı

Uyarılmış yatırım etkisi kendisini hızlandıran mekanizmasıyla ortaya çıkaran ve hem dolaysız hem de dolaylı gelir katkısından birkaç kat kadar daha fazla olan katkı türüdür.

Uyarılmış yatırımlar hesaplanırken hızlandıran katsayısından yararlanır. Uyarılmış gelir hızlandıran katsayısıyla çarpılarak uyarılmış yatırımlar bulunur. Buna göre uyarılmış yatırımların formülü aşağıdaki gibidir.

$$I = \Delta Y \times \alpha$$

2010 yılı için uyarılmış yatırım şu şekilde hesaplanır.

$$I = 102.247.338 \times 1,90$$

$$I = 194.269.942 \text{ TL}$$

2030 yılına kadar yapılan projeksiyona göre Bartın Üniversitesi'nin dolaylı, doğrudan ve uyarılmış yatırım etkisi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 10: 2030 Projeksiyonunda Üniversitenin Toplam Gelir Etkisi

YILLAR	DOĞRUDAN YATIRIMLAR*	UYARILMIŞ YATIRIMLAR**	TOPLAM YATIRIMLAR
2009*	4.169.471		4.169.471
2014	21.429.100	144.132.064	165.561.164
2019	34.511.780	52.313.272	86.825.052
2024	55.581.567	69.995.901	125.577.468
2030	98.466.136	106.819.509	205.285.645

*2009 Yılı Gerçekleşen Sermaye Giderleri

**2010 Yılı Bütçelenen Sermaye Giderleri

*** Stratejik Plana Göre Tahmin Edilen Sermaye Giderleri

Tabloya göre Üniversitenin toplam yatırım etkisi 2014 yılı için 144.132.064 TL, 2019 yılı için 52.313.272 TL, 2024 yılı için 69.995.901 TL, 2030 yılı için 106.819.509 TL olarak tahmin edilmiştir.

SONUÇ

Üniversiteler, eğitim sağlayan kurumlar olarak önem taşıyalar da ekonomiye direkt ve dolaylı yollardan önemli katkılar sağlayan, kentsel alanların oluşumunda rol oynayan, devlet ve sanayi ile yapılan işbirlikleri sonucunda ticaret, sanat, sağlık ve bilim alanlarında büyük gelişmelere katkıları olan kurumlardır.

Bartın Üniversitesi'nin Bartın İli'ne dolaysız, dolaylı ve uyarılmış etkilerini araştırdığımız çalışmamızda çarpan katsayısı 3,77 bulunmuştur.

Üniversite Bartın İli'nin nüfus artışına olumlu etkileri olacağı düşünülmektedir. Şöyle ki 1990-2008 yılları arasında %-9,94'lük nüfus azalışı yaşandığı düşünülecek olursa; Üniversite hem istihdam ettiği personeliyle hem de öğrenci sayısı ile nüfusu hızla arttıracak etkiye sahiptir. 2019 yılında Üniversitenin istihdam ettiği personel sayısının

1.373 kişiye, öğrenci sayısının ise 27.197 kişiye çıkacağı, 2030 yılında bu rakamların sırasıyla 1.538 kişi ve 29.612 kişi olacağı planlanmaktadır. Bu verilere göre Bartın İli'nin nüfus artış hızı pozitif yönde etkilenecektir. Yaş ortalaması bakımından en yaşlı iller arasına yer alan Bartın İli'nin Üniversitenin genç nüfusuyla birlikte yaş ortalaması gençleşecektir. Ayrıca üniversitenin sağladığı sosyal yapı ve iş imkânlarının artması nedeniyle şehir dışında yaşayan 146 bin Bartınlı nüfusun bir bölümü Bartın'a geri dönmeyi düşünecektir.

Bartın İli'nde Üniversite kurulmasaydı Bartın İli'nin GSYH'sı ne olurdu? GSYH'yı hesaplarırken TÜİK verilerine göre 2006 yılı TR81 Bölgesinin Kişi Başına Gayri Safi Katma Değeri (10.247 TL), 2007 yılı Bartın İli nüfusu(182.131) ile çarpılarak Bartın İli'nin 2006 yılı GSYH'sı tahmin edilmiştir. 2010 yılı büyüme oranı % 3,5 olarak alınmıştır(T.C. MALİYE BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI, 2010). 2011-2015 yılı büyüme oranı %7, 2016-2020 yılı büyüme oranı %6,5, 2020-2030 yılı büyüme oranı %6 olarak alınmıştır(TÜRKİYE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ,2010). Bu veriler ışığında Bartın İli'nin tahmin edilen 2014 yılı GSYH'sı, 2.719.586.189 TL'dir. Aynı yıl için Bartın Üniversitesi'nin toplam gelir etkisinin 249.567.822TL olacağı tahmin edilmiştir. Sonuçta üniversite tahmin edilen GSYH'nın % 9'u oranında gelir etkisi yaratacaktır. Üniversitenin yaratacağı gelir etkisi 2019, 2024, 2030 yıllarında %6 olacaktır.

Üniversite'nin 2014 yılında toplam 249.567.822TL gelir etkisi, toplam 5.865 kişi istihdam etkisi, toplam 165.561.164 TL yatırım etkisi yaratacağı, 2019 yılında toplam 250.558.964TL gelir etkisi, toplam 6.041 kişi istihdam etkisi, toplam 86.825.052 TL yatırım etkisi yaratacağı, 2024 yılında toplam 303.124.815 TL gelir etkisi, toplam 7.071 kişi istihdam etkisi, toplam 125.577.468TL yatırım etkisi yaratacağı, 2030 yılında toplam 399.825.730TL gelir etkisi, toplam 8.690 kişi istihdam etkisi, toplam 205.285.645TL yatırım etkisi yaratacağı tahmin edilmiştir. Gelir, istihdam ve yatırım etkilerinin yıllar itibarıyla artış oranlarındaki farklar öğrenci sayılarının artış oranlarındaki farklardan kaynaklanmaktadır.

Üniversiteler, hem kendi harcamaları, hem de çalışan-öğrenci-ziyaretçi harcamaları ile yöredeki pek çok sektörü aktive etmektedir.

2020 ve 2030 yıllarında öğrencilerin yıllık toplam harcamalarının sırasıyla 163.915.816TL ve 176.748.106TL olacağı tahmin edilmiştir. Öğrencilere yönelik yapılan anket sonucuna göre harcama kalemlerinin dağılımında %32,22 ile en yüksek payı barınma harcamaları almış, onu %19 ile ulaşım harcamaları, takip etmiştir. Bu bilgiler ışığında 2020 ve 2030 yılında barınma giderlerinin 52.780.892TL ve 56.948.239 TL olacağı düşünülebilir. Bu açıklamalara göre üniversitenin inşaat sektörüne ve yurt, pansiyon gibi konaklama hizmetlerine büyük etkileri olacaktır. İnşaat sektörü konut, yurt vb. ihtiyaçlara artan talebi karşılamak için yatırımlarını arttıracaktır. Yurt ve pansiyonlarda ise artan rekabetten dolayı hizmet kalitesi yükselecektir. Ulaşım harcamalarına baktığımızda ise 2020 yılı tahminlerine göre ulaşım giderleri yaklaşık 31.144.000TL'ye 2030 yılı giderleri ise 33.582.140TL'ye ulaşacaktır. Ulaşım sektörü

oluşacak bu talebe cevap vermek için yeni yatırımlar yapacak, rekabet artacak, kalite yükselecektir.

07.05.2010 tarihinde Bartın'da gerçekleştirilen Türkiye'nin Stratejik Vizyonu 2023 Projesi 81 İl Çalıştayında Bartın Valisi İsa Küçük; İllerin mevduat oranları sıralamasında Bartın İli'nin 20. Sırada olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla tasarruf eğilimi bu denli yüksek olan bu ilin gerçekleşecek ekonomik ve demografik değişmelere ayak uydurarak yeni yatırımlara zemin hazırlayacağı düşünülebilir.

İlin gelişmemiş olan ekonomik ve ticari yapısının Üniversite ve Üniversite personelinin katkısıyla gelişmesi için sanayi üniversite işbirliği yapılarak çeşitli projelerin gerçekleştirilmesi, sempozyum, seminer, konferans vb. etkinliklerle şehrin sosyo-kültürel gelişimine destek sağlanması gerekmektedir.

Bartın Üniversitesi yeni kurulan bir üniversite olduğu için Üniversite ve Üniversite personelinin fiziki mekan ve ulaşım sorunları vardır. Bu sorunlar belediye ve il özel idaresi ile ortaklaşa yürütülecek projelerle giderilebilir.

İldeki ilk ve tek Üniversite olması nedeniyle gerçekleştirilen seminerler, konferanslar vb. toplantılara halkın ilgisi büyüktür.

Üniversitenin gelişimini tamamlamasıyla birlikte Bartın İli'nin kültürel ve doğal güzellikleriyle Batı Karadeniz Bölgesinde cazip bir üniversite kenti haline dönüşmesi beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- AKGÜL, Aziz ve Osman ÇEVİK; (2003), **İstatistiksel Analiz Teknikleri SPSS'te İşletme Yöntemi Uygulamaları**, Emek Ofset, Ankara, 456s.
- ÇOLAK, Ömer Faruk; Harun ÖZTÜRKLER ve İbrahim TOKATLIOĞLU; (2008), **Türkiye'de Tüketim Fonksiyonunun Dilim Regresyon Yöntemi İle Tahmini**, İktisat İşletme ve Finans Dergisi, Ankara,ss.62-93
- DAĞLAR, Hüseyin, Hakan TUNÇ ve Murat KAYA; (2009), **Bölgesel Kalkınmada Yükseköğretim Kurumlarının Rolü ve Bucak Örneği**, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Burdur, ss.39-50
- DİNLER, Zeynel; (2009), **İktisada Giriş**, Ekin Basım Dağıtım, Bursa,596s.
- ERGÜN, Erdal; (2003), **A. K. Ü. Bolvadin Meslek Yüksekokulu'nun Bolvadin'in Sosyo - Kültürel Yapısına Ve Ekonomisine Katkıları**, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Afyon, 16s.
- HUGGINS, Robert ve Philip COOKE; (1997), **The Economic Impact of Cardiff University: Innovation, Learning and Job Generation**, Kluwer Academic Publishers, Netherlands, ss.325-337.
- KAŞLI, Mehmet ve Alpaslan SEREL,(2008), **Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma**, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 15(2),Manisa,ss.99-113

- MALİYE BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI, İnternet Adresi:
<http://www.sgb.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 24.04.2010
- ÖZYABA, Murat; (1999), **Kentsel Gelişmede Üniversitenin Rolü “Uludağ Üniversitesi Ve Bursa”** , UMED Uludağ Üniversitesi Mezunlar Derneği 3. Geleneksel Mezunlar Buluşması, Bursa, 7s.
- SAYGILI, Şeref ve Cengiz CİHAN; (2008), **Türkiye Ekonomisinin Büyüme Dinamikleri 1987-2007 Döneminde Büyümenin Kaynakları, Temel Sorunlar Ve Potansiyel Büyüme Oram**; TUSİAD-T/2008-06/462, İstanbul, 152s.
- SÜRMEİLİ, Fevzi, Editor, (2008), **Anadolu Üniversitesinin Eskişehir'e Etkileri ve Şehrin Üniversiteyi Algılayışı**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 336s.
- ŞEN; Arzu;(2003), **The Role of Universities in Local Economic Development: The Case of İzmir University of Economics**, The İzmir University of Economics, İzmir, 124s.
- TAVOLETTİ, Ernesto; (2007), **Cutting Porter's Last Diamond: Competitive and Comparative (Dis)Advantages In The Dutch Ower Industry. Which Lessons for Italian SMEs?**, Università di Macerata Workpaper, Italy, 45s.
- TIUZBĂIAN, Ioan Nicolae;(2003), **The Local Income Multiplier Model Oxford Brookes University**, Annals of the University of Petroşani- Economics, Romania, ss.212-220
- TUĞCU, Can Tansel; (2004), **Üniversitelerin Yerel Ekonomik Faaliyet Hacmine Katkıları: Nevşehir Örneği, İnternet Adresi:**
http://www.pglobal.com.tr/prl/resource/nevsehir_uni.pdf. Erişim Tarihi: 12.01.2010
- TUİK, (2008), **Bölgesel Göstergeler TR81 Zonguldak, Karabük, Bartın 2008**, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara, 123s.
- TUİK, İnternet Adresi: <http://www.tuik.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 12.02.2010